

Katowice, dnia 17 października 2024 r.

dr hab. prof. UŚ Jarosław Zagrodnik
radca prawny

Stanowisko
Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji
Przy Krajowej Radzie Radców Prawnych
w sprawie petycji dotyczącej uchylecia art. 168 a k.p.k. i zmiany art. 60 § 4 k.k.
(petycja P11-87/24)

1. Stanowisko niniejsze dotyczy petycji, której treść stanowi propozycja uchylecia art. 168a k.p.k. oraz zmiany art. 60 § 4 k.k., która miałaby polegać na jego doprecyzowaniu zmierzającym do ograniczenia przewidzianej w tym przepisie możliwości złożenia przez prokuratora wniosku o nadzwyczajne złagodzenie kary do sądu do jednej sprawy danego sprawcy, niezależnie od liczby spraw, w których – jak wolno sądzić – ma status oskarżonego. Propozycjom tym towarzyszy przywołanie aktualnego stanu normatywnego w zakresie istotnym dla ich sformułowania oraz – w przypadku przepisu art. 168a k.p.k. – ewolucji regulacji prawnej i trwających prac legislacyjnych nad jego zmianą. Na tym tle podkreślenia wymaga, że odnośna petycja jest w istocie pozbawiona argumentacji przemawiającej na rzecz jej uwzględniania, z którą można by w ogóle konfrontować odmienny punkt widzenia. To powoduje, że zawarte w niej propozycje normatywne można oceniać wyłącznie przez pryzmat ich treści i skutków.

2. Odnosząc się do propozycji uchylecia art. 168a k.p.k. można w punkcie wyjścia zgodzić się z tym, co zdaje się leżeć u jej podłoża, mianowicie, że w obecnym kształcie normatywnym unormowanie zawarte w wymienionym przepisie zasługuje na ocenę zdecydowanie krytyczną. Przede wszystkim z tego względu, że przepis ten przewiduje co do zasady dopuszczalność wykorzystania w toku postępowania dowodowego w procesie karnym dowodów skażonych w wyniku ich uzyskania z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu

zabronionego określonego w art. 1 § 1 KK. Przyzwolenie to jest opatrzone zastrzeżeniem limitującym jego zakres, polegającym na wyłączeniu możliwości dowodowego wykorzystania dowodów skażonych w sposób określony w art. 168a KPK, jeżeli zostały pozyskane przez funkcjonariusza publicznego w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych lub gdy zostały przez kogokolwiek pozyskane w wyniku zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności. Abstrahując w niniejszej opinii od wątpliwości interpretacyjnych, jakie nasuwają się na tle przepisu art. 168a KPK, wymagających sięgania do prokonwencyjnej i prokonstytucyjnej wykładni, można ograniczyć się do stwierdzenia, że nie do zaakceptowania jest otwarcie na gruncie zawartego w nim uregulowania możliwości dowodowego wykorzystania dowodów uzyskanych za pomocą czynu zabronionego określonego art. 1 § 1 KK (innego niż zabójstwo, umyślne spowodowanie uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienie wolności), nawet gdyby możliwość tę – zgodnie z najliczniej reprezentowanym poglądem - uznać za otwartą wyłącznie dla podmiotów prywatnych (niebędących funkcjonariuszami publicznymi; projektodawca zdaje się nie dostrzegać tego zawężenia zakresu zastosowania art. 168a KPK, uznając, że pozwala on obecnie również tym ostatnim podmiotom gromadzić materiał dowodowy wbrew obowiązującemu prawu, co nie znajduje oparcia w prokonwencyjnej i prokonstytucyjnej wykładni powołanego przepisu). *Prima facie*, podniesione uwagi krytyczne mogłyby skłaniać do akceptacji postulowanej w petycji propozycji. *Secunda facie*, dochodzi do głosu myśl, że oznaczałoby to w istocie wyeliminowanie z ustawy karnoprocesowej przepisu regulującego kwestię wykorzystania w procesie karnym dowodów uzyskanych w wyniku czynu zabronionego określonego w art. 1 § 1 k.k. Na to zgody być nie może, m.in. dlatego, że w demokratycznym państwie prawa nie ma i być nie może miejsca dla wykorzystania w procesie karnym dowodów uzyskanych za pomocą jakiegokolwiek czynu zabronionego i powinno to znajdować swoje jednoznaczne normatywne umocowanie. Dlatego też, odnosząc się krytycznie do postulowanego w petycji uchylenia przepisu art. 168a k.p.k., należy przychylić się do propozycji legislacyjnej, wspomnianej w petycji, a zawartej w projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z dnia 24 kwietnia 2024 r., przewidującej zmianę wymienionego przepisu polegającą na całkowitym, normatywnym wykluczeniu możliwości wykorzystania w procesie karnym dowodów uzyskanych za pomocą czynu zabronionego określonego w art. 1 § 1 k.k.

3. Jeśli chodzi o przewidzianą w odnośnej petycji propozycję zmiany art. 60 § 4 k.k., to trzeba stwierdzić, że trudno doprawdy odczytać jej sens, mając na względzie przesłanki nadzwyczajnego złagodzenia kary określone w powołanym przepisie. Można wręcz zaryzykować stwierdzenie, że propozycja ta jest oderwana od regulacji przesłanek regresji karania określonych w art. 60 § 4 k.k. Aby to uzmysłwić, wystarczy zauważyć, że przesłanki te mogą – niejako równolegle - z osobna znaleźć pełne urzeczywistnienie w paru lub kilku sprawach karnych „tego samego sprawcy”. W świetle tego niemal oczywistego spostrzeżenia, niepodobna dopatrzeć się racjonalnego uzasadnienia dla proponowanego, „liczbowego” ograniczenia zakresu zastosowania wobec sprawcy dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary na podstawie art. 60 § 4 k.k. do pojedynczej sprawy. Spoglądając z innej strony można stwierdzić, że akceptacja zgłoszonej propozycji musiałaby oznaczać, że mimo spełnienia przesłanek w powołanym przepisie określonych, sprawca nie mógłby liczyć na jego łagodniejsze potraktowanie, jeżeli w innej „jego sprawie”, w której również przesłanki te zostały spełnione, prokurator zgłosił wniosek o zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary.

4. Podniesione wyżej względy skłaniają do tego, aby w konkluzji krytycznie odnieść się do propozycji zmian normatywnych zawartych w petycji P11-87/24, zwłaszcza w obliczu braku ich uzasadnienia, które pozwalałoby na zorientowanie się w intencjach przyświecających wystąpieniu z nimi.

Opracował:

dr hab. prof. UŚ Jarosław Zagrodnik

radca prawny